

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum
Seizoengebonden vergiftigingen

Versie 04-07-2007

Sommige soorten vergiftigingen zijn seizoengebonden. Hieronder vindt u algemene informatie over vergiftigingen die vaker voorkomen in de lente of zomer:

- Adderbeet
- Berenklauw
- Lampolie
- Mierenlokdoosje
- Slakkenkorrels

Bij blootstelling raden wij u aan contact op te nemen met uw huisarts, die kan zorgen dat u de juiste behandeling krijgt. Zonodig kan de huisarts het NVIC raadplegen voor aanvullende informatie over ongewenste effecten en behandeling.

Adderbeet

In Nederland komen van nature een drietal soorten slangen voor: de gladde slang (*Coronella austriaca*), de ringslang (*Natrix natrix*) en de adder (*Vipera berus*). Hiervan is de adder de enige giftige soort. Hij is gemiddeld 50-60 cm lang en vrijwel nooit langer dan 90 cm. De adder is goed herkenbaar aan een donkere zigzagstreep over het midden van de rug. Hij komt met name voor in Drenthe, Twente en op de Veluwe. Voorkeursplaatsen zijn droge en zonnige heidegebieden.

Adderbeten komen niet vaak voor in Nederland. De adder is niet agressief en bijt slechts in geval van nood. Bovendien leidt niet iedere adderbeet tot vergiftigingsverschijnselen. Het kan een zogenaamde 'droge beet' zijn, waarbij geen gif wordt ingespoten. Als er wel gif is ingespoten, ontstaan in verreweg de meeste gevallen enkel lokale effecten zoals pijnlijke zwellingen en blauwachtige verkleuring. Dit kan al binnen enkele minuten tot uren optreden en verdwijnt vaak binnen 1 tot 2 weken. In zeldzame gevallen, indien voldoende gif de bloedbaan bereikt, kunnen buikpijn, diarree, braken en incidenteel stollingsstoornissen, bloeddrukverlaging en versnelde hartslag optreden. Zelden treedt hierna verandering van het bewustzijn op. Na een adderbeet duurt het meestal enige uren voordat de ernst goed te beoordelen is. Dit geeft voldoende tijd om de patiënt naar een ziekenhuis te vervoeren.

Over het algemeen is de prognose na een adderbeet gunstig en ontstaan er geen restverschijnselen. Soms treden deze echter wel op en kunnen mensen nog lang last hebben van o.a. stijfheid en pijn. Vooral tijdens weersveranderingen komen deze klachten terug.

Berenklauw

Tussen juli en september bloeien langs autowegen, spoorwegen en in bossen imposante planten van soms wel 3,5 meter hoog, met witte bloemschermen met een diameter tot 50 cm. Dit is de reuzenberenklauw of *Heracleum mantegazzianum*.

Blootstelling aan de sappen van de reuzenberenklauw of oppervlakkige aanraking in combinatie met zonlicht kan na 24 uur leiden tot huidbeschadiging. Eerst kunnen jeukende, rode vlekken of blaasjes ontstaan. Na enige uren kunnen deze zich ontwikkelen tot grote blaren. De blaren zien eruit als ernstige brandwonden en genezen pas na 1 tot 2 weken. Hierna kunnen littekens gevormd worden en kan de huid bruin verkleuren. Deze effecten van de reuzenberenklauw worden veroorzaakt door furocoumarinen in het sap. Deze stoffen maken de huid overgevoelig voor

zonlicht. Dit wordt fototoxiciteit genoemd. Indien na contact met de reuzenberenklauw wordt voorkomen dat er blootstelling is aan UV-licht (zonlicht en zonnebanklicht), zullen er geen blaren ontstaan. Wel kan de huid kortdurend geïrriteerd raken.

Na huidcontact met de reuzenberenklauw dient de huid grondig gewassen te worden met water en zeep. Ook moet gedurende enige dagen UV-licht op de blootgestelde huddelen voorkomen worden.

De gewone berenklauw (*Heracleum sphondylium*) is familie van de reuzenberenklauw. Deze plant lijkt sterk op de reuzenberenklauw, maar is kleiner (tot 2 meter). Het sap van deze plant is minder fototoxisch dan dat van de reuzenberenklauw, maar kan na blootstelling aan zonlicht toch blaren veroorzaken. Verder kunnen o.a. pastinaak, duizendblad, Sint Janskruid, peterselie en wijnruit in meer of mindere mate fototoxiciteit veroorzaken.

Lampolie

's Avonds brandt in de zomer menig fakkeltje of olielampje in de tuin. De brandstof voor deze lampen doet vaak vanwege het kleurige voorkomen denken aan limonade. Uitzonderlijk is het dan ook niet dat jonge kinderen hiervan een slokje nemen.

Lampolie kan een chemische longontsteking veroorzaken. Symptomen die hierbij optreden zijn hoest, koorts en kortademigheid en kunnen tot 6 uur na blootstelling ontstaan. Lampolie bestaat net als benzine en terpentijn uit een mengsel van alifatische koolwaterstoffen. Een belangrijke eigenschap van deze verbindingen is de lage viscositeit, of 'stroperigheid'. Een lage viscositeit betekent dat na het nemen van een slokje, de lampolie zich als een olievlak verspreidt over de slijmvliezen en zo ook de luchtwegen kan indruipen. De kans op problemen in de luchtwegen wordt groter door verslikken of braken, daarom moet dit niet opgewekt worden. Bij het optreden van gezondheidsklachten dient contact opgenomen te worden met een arts.

Het NVIC signaleerde de afgelopen jaren een duidelijke toename in het aantal informatieverzoeken over blootstelling aan lampolie.

Mierenlokdoos

Een mierenlokdoos bestaat uit een klein doosje met een aantal openingen, waardoor mieren bij een gesuikerde dikke vloeistof kunnen komen. Deze lokstof bevat een insecticide, meestal een organische fosforverbinding.

Indien jonge kinderen een mierenlokdoosje te pakken krijgen, wil het nog wel eens gebeuren dat ze al sabbelend aan het doosje een kleine hoeveelheid binnen krijgen. Aangezien de hoeveelheid insecticide in het doosje over het algemeen gering is, monden deze blootstellingen doorgaans niet uit in de ontwikkeling van symptomen.

Indien een klein hondje een gehele inhoud verorbert kunnen verschijnselen optreden, zoals spiertrillingen, speekselvloed, incontinentie voor urine en feces en vernauwde pupillen. Als de symptomen optreden is behandeling door een dierenarts noodzakelijk.

Slakkenkorrels

In het voorjaar en de zomer komen talloze slakken tevoorschijn om aan de vraat van tuinplanten te beginnen. Middelen om deze beestjes te bestrijden worden dan ook veelvuldig gebruikt, waardoor relatief veel accidentele blootstellingen plaatsvinden van nieuwsgierige jonge kinderen of honden.

Na ingestie van slakkenkorrels met de werkzame stof methaldehyde kunnen, afhankelijk van de hoeveelheid, verschijnselen zich in twee fasen voordoen. Direct na ingestie treden vaak maag- en darmklachten op, terwijl na enige uren zich effecten als bewustzijnsdaling en epileptische aanvallen kunnen manifesteren.

Metaldehyde komt voor in veel middelen tegen slakken en andere weekdieren, die in Nederland verkocht worden. Deze middelen bevatten naast metaldehyde vaak de bittere stof bitrex. Door deze stof spugen kinderen de korrels vaak direct uit. Bij honden lijkt bitrex echter niet tot afkeer van de korrels te leiden. Er komen regelmatig vergiftigingen voor van honden die slakkenkorrels hebben verorberd. Vanwege de eetgewoonten van honden, worden er vaak grote hoeveelheden naar binnen gewerkt, waardoor ernstige symptomen kunnen ontstaan.

Bij verdenking op inname van meer dan enkele korrels dient medische hulp gezocht worden.